

OBSAH

PROLOG	9
Definice Ekologie člověka a odpověď na "Proč"	9
Co by nemělo být přehlédnuto: pedagogický úvod	11
1. EKOLOGIE - JEJÍ HISTORIE A POJETÍ (Otakar Klein)	13
1.1. Ekologie - její historie a pojetí: Úvod	14
1.1.1. Ekologie - ekologie člověka: pojetí.....	14
1 Ekologie	14
2 Ekologie člověka	15
3 Čas	15
4 Souhrn	16
1.1.2. Etapizace ekologie a ekologie člověka.....	16
1.1.3. Historické počátky ekologie.....	16
1.1.4. Poznámky k dějinám čs. ekologie	18
1.1.5. Josef Vavroušek	19
1.1.6. Další jména	20
1.2. Evoluce člověka	22
1.2.1. Vývoj života a člověka na Zemi (stručný přehled).....	25
1.3. Ekosystém a vybrané ekologické pojmy a termíny	26
1.3.1. Ekosystém	26
1.3.2. Vybrané ekologické pojmy a termíny.....	28
1.4. Ekologie rodiny	31
1.4.1. Úvod do problematiky	31
1.4.2. Ekologie rodiny	32
1.4.3. Negativní fyzikálně - chemické a biologické faktory vnitřního prostředí budov.....	33
1.4.4. Úvaha o výchově dítěte v rodině.....	35
1.4.5. Souhrn	38
1.5. Občanská ekologie a další pojetí	38
1.5.1. Sustainable development (trvale udržitelný rozvoj).....	38
1.5.2. Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ)	39
1.5.3. Zelený kruh	40
2. EVOLUČNÍ VÝVOJ A ČLOVĚK (Otakar Klein)	42
2.1. Člověk na úsvitu dějin	42
2.1.1. Vznik života a člověka na úsvitu dějin	42
2.1.2. Metody datování archeologických nálezů	44
2.1.3. Přehled vývoje živočichů vzhledem k vývoji člověka. (dle K. Sallera, G.H.R. Königswalda a J. Suchého).....	45
2.1.4. Přehled fází lidské fylogeneze (stručný přehled).....	46
2.1.5. Hominizace - proces polidštění	47
2.1.6. Hominizace - příčiny - hypotézy	48
2.1.7. Zamyšlení nad hypotézami o vývoji života a hominizaci.....	50
2.1.8. Historizující pohled na vývoj Homo sapiens sapiensis	51
2.2. Urbanizační proces - industriální a postindustriální společnost a ekologie člověka	53
2.2.1. Prvotní příbytky pračlověka	53
2.2.2. Zemědělská revoluce.....	54
2.2.3. Urbanizace a průmyslová revoluce	56

2.2.4. Revoluce ekologické efektivity aneb revoluce trvalé udržitelnosti	57
2.2.5. Zpochybnění řečeného - pro a proti	59
2.2.6. Smysl kapitoly	60
3. LIDSKÁ POPULACE A POPULAČNÍ VÝVOJ (Otakar Klein)	61
3.1. Úvod - definice populace a nejdůležitější pojmy	61
3.2. Vývoj světové populace	62
3.3. Populační exploze	64
3.4. Populace (lidská) jako demografický ukazatel	66
3.4.1. Lidská populace jako ukazatel v globálních měřících	67
3.4.2. Demografické charakteristiky zdravotního stavu populace v regionálním měřítku	67
3.5. Populační vývoj v ČR	68
4. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ZDRAVÍ (Vladimír Bencko)	71
4.1. Monitorování znečištění prostředí a expozice člověka, bioindikátory a biomarkery	71
4.2. Genotoxicita xenobiotik a jejich další pozdní účinky	74
4.2.1. Mutagenní účinky	75
4.2.2. Karcinogenní účinky	76
4.2.3. Teratogenní účinky	78
4.2.4. Alergenní účinky	79
4.2.5. Cesty expozice člověka látkami s pozdními účinky v prostředí	80
4.2.6. Primární prevence pozdních účinků chemických látek	82
4.2.6.1. Monitorování expozice	84
4.2.6.2. Monitorování biologického efektu	84
4.2.6.3. Monitorování genetické	85
4.2.6.4. Chemoprevence účinků látek s genotoxickým účinkem	85
4.3. Faktory prostředí a jejich vliv na zdraví člověka	86
4.3.1. Znečištění ovzduší	86
4.3.1.1. Význam přirozených složek a vlastností ovzduší	86
4.3.1.2. Zdravotní význam základních složek znečištění ovzduší	90
4.3.2. Voda a odpady	95
4.3.2.1. Zdravotní rizika z vody a odpadů	96
4.3.3. Hluk	101
4.3.4. Neionizující záření	103
4.3.5. UV záření	104
4.3.6. Ionizující záření	107
4.4. Ekologické katastrofy	112
4.4.1. Londýn, 1952	112
4.4.2. Los Angeles	114
4.4.3. Bhopal, 1984	115
4.4.4. Kyselé atmosférické srážky a zdraví	116
4.4.5. Černobyl, 1986	118
4.5. Životní prostředí České republiky	121
4.5.1. Znečištění ovzduší	122
4.5.1.1. Mezistátní přenos škodlivin	123
4.5.1.2. Mezinárodní úmluvy o znečišťování ovzduší	124
4.5.2. Hospodaření s vodou	125
4.5.3. Zemědělská půda	126

4.5.4. Degradace lesů	127
4.5.5. Vliv znečištění prostředí na zdravotní stav obyvatelstva.....	128
4.5.6. Závěr	129
5. GLOBÁLNÍ EKOLOGICKÉ PROBLÉMY ZEMĚ (Otakar Klein).....	131
5.1. Základní pojmy a úvod do problematiky.....	131
5.2. Globální ekologická katastrofa - definice a kategorizace.....	133
5.2.1. Globální ekologická katastrofa - kategorizace	133
5.3. Nukleární katastrofa	134
5.4. Skleníkový efekt.....	135
5.5. "Ozónová díra"	137
5.6. Populační exploze	140
5.7. AIDS.....	141
5.8. Ztráta biodiverzity a poškození genofondu Země	142
6. EKOLOGIE ČLOVĚKA A FILOSOFIE (Otakar Klein).....	144
Úvod - ekologie člověka a filosofie	145
6.1. Výzvy Římského klubu - od Mezi růstu ("The Limits to Growth", 1972) k Překročení mezí ("Beyond The Limits", 1992).....	145
6.1.1. "Meze růstu" (The Limits to Growth).....	145
6.1.2. Další studie a výzvy z období 1972 - 1992	150
6.1.3. "Překročení mezí" (Beyond The Limits).....	152
6.2. CENTESIMUS ANNUS.....	155
6.3. Člověk a příroda (filosofové Keller, Kohák a Šmajš, Josef Vavroušek).....	158
6.3.1. Filosofické zamyšlení s Josefem Vavrouškem	159
6.3.2. My a příroda.....	160
6.3.3. Zamyšlení s Josefem Šmajšem	161
6.4. Ernst Ulrich von Weizsäcker (ekologická šance pro Evropu)	163
6.5. Ekologie - ekologie člověka: věda - víra - filosofie	164
7. OBECNÉ ZÁSADY VLIVU FAKTORŮ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ NA ORGANISMUS (Otakar Klein)	166
7.1. Úvod	166
7.2. Kriteria 5 K K.....	167
7.2.1. První kritérium log. vztahu mezi dávkou (intenzitou) a účinkem na organismus.....	167
7.2.2. Druhé kritérium vztahu adaptace organismu daného fylogenetickým vývojem na působení faktoru (F) - (zátěže, dávky...).....	169
7.2.3. Třetí kritérium rozdílné vnímavosti jedinců na působení faktoru (zátěže, dávky...)	171
7.2.4. Čtvrté kritérium rozdílné vnímavosti organismu jedinců v průběhu života (vývoje) na působení faktoru (zátěže, dávky...).....	172
7.2.5. Páté kritérium možné "sumace účinku" opakovaného působení faktoru (zátěže) na organismus v průběhu času - možné interakce s dalšími faktory.....	173

8. MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	
<i>(Otakar Klein)</i>	175
8.1. "Sustainable Development"	175
8.2. Mezinárodní smlouvy a organizace	176
8.3. Právní normy ČR na ochranu životního prostředí	177
8.4. Hnutí na ochranu životního prostředí	178
8.5. Hnutí na ochranu životního prostředí ČR	180
8.6. Příklad přístupu mezinárodních organizací při řešení praktické a aktuální otázky životního prostředí - příběh ozónové díry	180
CODA	184
Butrus Butrus - Gháli: Liek proti chaosu: sedem protikladov na vyrešenie.....	185
LITERATURA	187